Je li istina...

Mala biblioteka Glasa Koncila

1

...da je ISUS KRIST ČOVJEK KAO I DRUGI LJUDI?

Prijevod iz serije:

»EST-IL VRAI QUE?« što je na francuskom jeziku izdaje H. Rullens D. I. uz pomoć F. Lelottea

II izdanje

Niz izdanja GLASA KONCILA pod zajedničkim naslovom »Je li istina...?« obrađuje mnoga religiozna pitanja — teoretska i praktična — što se nameću današnjem čovjeku, vjerniku i nevjerniku. Svaka knjižica djelo je drugoga autora, stručnjaka za određeno područje. Serija ovih knjižica postala je za kratko vrijeme veoma popularna u cijelom francuskom govornom području, a prevodi se i na više svjetskih jezika.

Cijena pojedinoj knjižici: 1 novi dinar

Je li istina ...

H. Holstein

DA JE ISUS KRIST ČOVJEK KAO I DRUGI LJUDI

Čovjek kao i drugi ljudi? Da. Koji je živio kao i drugi ljudi: osjećao, radio, brinuo se, radovao se i trpio.

Ali čovjek kojega je Bog poslao s tajanstvenim navještenjem kraljevstva koje bi nedvojbeno sigurnim i novim načinom sjedinilo ljude s Bogom. Čovjek u kojem je vjera spoznala jedinoga i konačnoga objavitelja Boga, jer je on Bog sam.

Njegova opstojnost stvara probleme i pitanja.

Tko je zapravo Krist?

Da mognemo odgovoriti na to pitanje, željeli bismo provesti jednostavnu anketu među onima koji su Isusa poznavali i koji su s njim živjeli. Evanđelja nam pružaju mogućnost da dođemo neposredno do apostolskog svjedočanstva, takvoga kakvo su oni dali prvim kršćanskim zajednicama, koje su zatim one prihvatile, strpljivo proučile i onda ga tek zapisale. Po tom apostolskom svjedočanstvu dolazimo u dodir s Isusovim suvremenicima koji su ga gledali i slušali, susrećemo se s galilejskom svjetinom koja se oko njega tiskala sa svojim bolesnicima, upoznajemo se s onim Židovima koji su se okupljali oko njega po predvorjima Hrama. Kako je Isus nastupao pred svojim suvremenicima, kakav se u intimnosti života pokazivao kroz tri godine svojim apostolima? Odgovor na ta pitanja omogućit će i nama da saznamo tko je Isus iz Nazareta, prozvani Krist.

Velik prorok

O čudnovatoj novosti počelo se najprije šaputati. Ona se diskretno prenosila od usta do usta, da se veoma brzo raširi po cijeloj Galileji. Sada već o tome govore otvoreno svi kao o javnoj i provjerenoj činjenici: »Velik je prorok ustao među nama.« No odakle on dolazi? Svi to dobro znaju, i svijet se u tom malom zabačenom mjestancu, koje misli da ga u Jeruzalemu preziru, veoma ponosi što je taj prorok Galilejac, »Isus iz Nazareta«.

Nazaret je malo zabačeno mjesto za koje se dotada jedva znalo, tako da su se čak neki u šali pitali može li uopće što dobro iz njega doći (Iv 1, 46). To je dakle mjesto gledalo kako taj prorok raste. Ljudi su poznavali i njegovu rodbinu: »Nije li on tesar, sin Marije i rođak Jakova, Josipa, Jude i Simona? Ne žive li njegove rođakinje među nama?« (Mk 6, 3)

Isusovi sunarodnjaci uzbuđeni su i radoznali dolazili hrpimice da čuju proroka. Kako se vijest o njegovim prvim čudesima veoma brzo širila, počeli su mu dovoditi bolesnike i opsjednute. Predveče, za zalaza sunca, kad bi završio dnevni posao i popustila žega, stvarale bi se prave povorke tražeći toga izvanrednoga čovjeka koji ima vlast nad bolestima i zlim duhovima. »Kad bi nadolazila večer«, kaže sv. Marko oduševljeno, »dovodili bi mu sve bolesnike i pred vratima bi se skupilo gotovo cijelo mjesto« (1, 32-33).

Poslušajmo što govori taj žamor mnoštva. Zabilježimo, prema onomu što govore evanđelisti, spontane dojmove toga poštenog svijeta koji se tiska pred ulazom u malu kućicu za koju su javili da se Isus u njoj nalazi. Gledajmo Isusa očima tih Galilejaca, tih jednostavnih, dobrih i prostodušnih ljudi, kroz prve tjedne rada toga Nazarenca za kojim sve trči.

Isusov ugled

Prvi je dojam čuđenje i iznenađenje. »Svi su se divili i slavili Boga. Prestrašeni su govorili: Vidjeli smo čudnovate stvari« (Lk 5, 26). »Nikad nismo vidjeli nešto slično« (Mk 2, 12). A kad je Isus jednom jedinom riječi oslobodio opsjednutoga, prisutni se nisu mogli uzdržati, nego su povikali: »Kakve li riječi! On s velikim ugledom i snagom zapovijeda nečistim duhovima, i oni izlaze« (Lk 4, 36).

Isusova djela

Moć Isusova vidi se u prvom redu u njegovim čudesima, kojih je učinio mnogo i s lakoćom koja zbunjuje čovjeka: da bi izliječio teške i često neizlječive bolesti, dovoljna mu je jedna jedina riječ ili gesta, čak i na daljinu. Čovjek stječe dojam da se Isusu ne može ništa oduprijeti. Ta je prva oznaka posebno značajna, jer pažnja — da se tako izrazimo — prelazi od čina liječenja na onoga koji liječi. Mnogi dolaze da vide liječnika i da se susretnu s prorokom. Zanimljiv je primjer onog siromašnog čovjeka čijeg su sina hvatali teški epileptički napadaji, koji su se tada pripisivali djelovanju zloga duha. Otac je svoje dijete doveo s velikom mukom i, čini se, izdaleka k Isusu za kojega se govorilo da je tako moćan. Ali kad je došao, učitelja nije bilo: Isus se bio povukao na goru Tabor. Tada se otac obratio za pomoć učenicima koji su bili ondje, ali oni su nemoćni. Kad se Isus vratio s gore, pristupio mu je taj čovjek, koji se očito pitao nije li možda uzalud bio poduzeo put koji ga je toliko stajao: »Ako nešto možeš, pomozi mi, smiluj se!« Isus je živo reagirao i ozbiljno odvratio: »Ako možeš? ... Sve je moguće onomu koji vjeruje.« Ne radi se ovdje o Isusovoj moći, nego o vjeri onoga koji moli. I uistinu, na poniznu očevu molbu odmah je uslijedilo ozdravljenje njegova sina (Mk 9, 14-29).

Sv. Luka završuje izvještaj o tom čudu riječima: »Sve je obuzelo čuđenje pred Božjom veličinom« (9, 43). Isus nije običan liječnik, nego Božji poslanik. On posjeduje takvu moć zbog svoga poslanja. Bog mu je naime podijelio moć da čini takve »znakove« zato da potvrdi istinitost njegovih riječi. Otada se počelo pitati nije li Isus onaj »Mesija« koji treba da dođe? Učenici Ivana Krstitelja, koji se tada nalazio u zatvoru, usudili su se Isusu postaviti pitanje: »Jesi li ti onaj koji ima doći?« Umjesto svakog odgovora Isus im navodi stihove proroka Izaije koji proriče procvat čudesa kao znak mesijanskih vremena. On »liječi mnoge ljude koji pate od raznih bolesti, slabosti i zlih duhova, a mnogim slijepima vraća vid« (Lk 7, 20-23). Isus bi, dakle, bio Božji poslanik? ... Ali s kojim pravom? Da li prorok kao i ostali, ili više nego prorok? Ako je Isus iz Nazareta uistinu objavljeni Mesija, onaj Mesija o kojemu se govorilo samo potiho iz straha pred

grubim rimskim okupatorima i njihovim židovskim saveznicima, kako će moći izvršiti svoju zadaću i pokazati se kao oslobodilelj Izraela?

O tom se bez sumnje živo raspravljalo po galilejskim puteljcima i uveče na vratima kuća. Već se usred divljenja nazire krzmanje i oporba, još uvijek suzdržana. Poznato je da se farizeji pitaju i »drže sastanke« protiv Isusa i traže savez s herodovcima »da ga pogube« (Mk 3, 6). Čestit galilejski svijet ne razumije ništa i pita se tko je Isus.

U svakom slučaju neprestano ih zapanjuju dvije činjenice: sasvim osobni karakter Isusove moći s jedne strane i njegova krajnja dobrota s druge strane.

Isusove riječi

»Na narod je njegovo učenje ostavljalo dubok dojam, jer je učio kao čovjek koji ima vlast, a ne kao njihovi književnici« (Mt 7, 28-29). Isus nije učio, nije polazio u Jeruzalemu rabinske škole i nije sjedio do nogu glasovitih učitelja. A ipak poučava s neopozivim autoritetom. Kod tumačenja Zakona ne obazire se ni na kakva druga tumačenja, dok su službeni tumači brižno nastojali svoje izjave potkrijepiti ugledom glasovitih učitelja koji su živjeli prije njih. Isus se poziva samo na božansku misao i čini se da kroz njegova usta ponovno progovara Bog. »Bilo je rečeno starima..., a ja vam kažem...« Za razliku od svih drugih tumačitelja, Isus kao da je u neposrednoj vezi sa Zakonodavcem...

Povrh toga Isus pokazuje potpunu neovisnost i od židovskih vlasti i od Rimljana. Njegov stav nije stav buntovnika ili nezadovoljnika, nego dubok i odlučan stav slobodna čovjeka. »Činite što vam kažu«, primijetit će govoreći o zakonoznancima, »ali ne činite kako oni rade« (Mt 23, 3). Priznaje njihovu vlast ukoliko je zakonita, kao što priznaje i Rimljanima pravo da ubiru porez (Mt 22, 15-22), ali sebi pridržava pravo da s njima govori otvoreno, i ne ustručava se javno razotkriti njihovu dvoličnost i zloupotrebu poznavanja Svetog Pisma (Mt 23). Ugled propovjednika Isus nije stekao u školama, pa se ne mora ulagivati ni laskati učiteljima. On je vedro i suvereno neovisan, više nego prorok Jeremija.

Sama dobrota

Ali istovremeno on je dobar. Jednostavno dobrohotan, bez afektacije i računa. Isus prima sve koji mu dolaze izmoreni, opterećeni radom, bolestima ili grižnjom savjesti. Tiskaju se i guraju ga toliko da je jednom morao iznajmiti barku da ga svjetina ne zdrobi (Mk 3, 9). »Svi koji su patili od bolesti trčali su k njemu da ga se dotaknu« (Mk 3, 10). Isus sve dopušta. Nema vremena ni jesti. No katkada će i on osjetiti težinu umora i zamoliti od Samaritanke malo vode da se osvježi (Iv 4, 7), ili će u Petrovoj lađi zaspati dubokim snom (Lk 8, 23). Ali kod njega nema nestrpljivosti niti nastojanja da nađe vremena za odmor ili razonodu. Isus doslovce pripada svima. Jedini odmor bit će mu molitva u samoći noći ili u rana jutra.

»Dođite k meni svi koji ste umorni i opterećeni i ja ću vas okrijepiti« (Mt 11, 28). Taj poziv otkriva dobrotu srca koje ne bježi ni pred kojom boli. Isus zna biti ganut bolom udovice koja prati sprovod jedinca sina (Lk 7, 13) i ne zadržava suza nad svježim grobom svoga prijatelja Lazara (Iv 11, 35). I ta prirodno očitovana čuvstva bit će prigoda za dva njegova najveća čuda, za dvostruko uskrisenje mrtvoga. Nije li Izaija prorekao da će Mesija biti pun blagosti prema siromašnima i patnicima?

Isus ljubi djecu, one tako radoznale i dosadne male istočnjake, i ne dopušta učenicima da ih tjeraju od njega. Njegovi postupci dovoljno svjedoče o njegovoj srdačnosti prema djeci: »Dovodili su mu djecu da ih se dotakne, ali su učenici ljude tjerali. Isusu je bilo žao i reče im: 'Pustite malene k meni i ne priječite im, jer takovih je kraljestvo Božje. Zaista vam kažem, tko god ne prima Božjega kraljevstva kao dijete, neće ući u nj.' Zatim ih je pomilovao i blagoslovio stavivši na njih ruke« (Mk 10, 13-16).

Ta kombinacija autoriteta bez oholosti i dobrote bez slabosti, to zbunjuje u Kristovu liku. U suđenju, odlučivanju i naređivanju Isus se poziva samo na sebe, a od onih koje poziva da pođu za njim traži najteže žrtve. Treba se odreći sve-

ga što čovjek posjeduje, treba ostaviti oca i majku, ženu i djecu, zemaljska dobra i zvanje i poći za njim. On govori jasnim riječima, tako da od realizma tih zapovijedi treba da uzdršću čak i ovi ljudi koji su gledali osuđenike kako vuku svoje križeve na stratište. »Ako tko pođe za mnom a ne mrzi svoga oca i svoje majke, svoje žene, djecu i svoje braće i svoga vlastitog života, ne može biti moj učenik. Tko god ne nosi svoga križa i ne ide za mnom, ne može biti moj učenik« (Lk 14, 26-27). Kakve li umišljenosti i diktatorske samovlasti! A ipak, taj Isus je i duboko ponizan i savršeno dobar. Dobar i onda kad u svojoj neutrudivoj ustrajnosti ne očekuje nikakve koristi. Uz to njegova dobrota ostaje uvijek jasna i bez kompromisa, bez ikakve slabosti, bez zastranjivanja. Njegova dobrota pokazuje posebnu sklonost prema onima koji ne mogu uzvratiti zahvalnosti kakvim dobročinstvom. Odlučno odbija svaku korist koju bi mogao izvući iz svojih čudesa, te se skriva u gori onog dana kad ga narod želi proglasiti kraljem oduševljen umnažanjem kruha (Iv 6, 15). Gotovo grubo odbija mesijansku politiku kojom se narod spontano zanosi i koju su učenici tako rado prihvaćali. Kako je nepopustljiv kad traži potpuno predanje od onih koje poziva da ga slijede! Tko je dakle Isus, pita se mnoštvo.

Isus i vjera njegova naroda

Neovisno od onoga što su smatrati »učitelji Zakona, književnici i farizeji«, koji mu neće oprostiti taj stav, Isus poštuje Zakon. Polazi u sinagogu, pobožno hodočasti u Jeruzalem na svaki blagdan židovske godine, s velikim poštovanjem navodi Stari Zavjet, koji osobno poznaje veoma dobro i potpuno. No to poštovanje nije se gubilo u vršenju sitničavih i dosadnih zakonskih propisa koje su farizeji nepravedno propisali. Isus je brižljivo razlikovao Zakon koji je Bog dao od tumačenja koja su ljudi kasnije dodali. On se rado poziva na Božju zapovijed protiv »predaje starih« te u takvom farizejskom obdržavanju zakona otkriva nepoštivanje Božje riječi: »Božju riječ uništili ste u ime vaše predaje« (Mt 15, 6).

Povratak k duhu

Protiv pretjeranog doslovnog tumačenja Isus je nastojao vratiti se na prvotni duh Zakona. To je nauka koju je sveti Matej sakupio u »govoru na gori«. Tumačenje koje Isus smatra nedovoljnim nije samo u načinu tumačenja židovskih učitelja, nego također (što je još ozbiljnije) i mnogi tekstovi Zakona nisu dostatni: »Čuli ste da je rečeno starima . . ., a ja vam kažem . . .«. Osim ubojstva, Isus zabranjuje i gledanje žene bližnjega svoga s požudom; povrh toga što zabranjuje krivokletstvo, Isus zabranjuje i zakletvu bez ozbiljnoga razloga; na veoma nedostatno tumačenje ljubavi prema bližnjemu Isus dodaje da treba ljubiti i neprijatelje . . . Sve to se zbiva tako da je Isus u neposrednom jedinstvu misli sa Zakonodavcem samim te tako može točno tumačiti Božju volju i zahtijevati da se ona izvršuje. U govoru na gori Isus se ne pokazuje samo kao novi Mojsije, nego veći od Mojsija, dajući Zakonu dopunu i usavršavanja koja prije njega nije imao: »Nisam došao da dokinem Zakon, nego da ga upotpunim. Uistinu vam kažem, prije nego prođu nebo i zemlja, nijedno *i* ni točka na *i* neće proći u Zakonu dok se sve ne zbude« (Mt 5, 17-18).

Isus se jednako tako proglašuje gospodarom subote (Mt 12, 8). Dakako, ne stoga da bi dokinuo pobožno štovanje sedmoga dana, koji je Bog odredio za odmor i službu Bogu, već da obdržavanje svede u humane okvire. »Subota je dana za čovjeka, a ne čovjek za subotu. Sin Čovječji je gospodar i subote« (Mk 2, 27-28). To naglašavanje »i subote« je važno, jer pokazuje kako je Isus potpuno svjestan svoje smjelosti. Po mišljenju Židova samo je Bog mogao nadopuniti ili izmijeniti pravila subotnjeg odmora. Pravnici su mislili da im je jedina dužnost da te propise pooštre, smatrajući da tako doslovnije čuvaju Božje namjere.

Isus ustaje protiv takve krive gorljivosti, koja je doduše u načelu dobra. Za razliku od rabina on nije doslovni tumačitelj Zakona, nego gospodar Zakona, suveren i neopoziv.

Tako nam se ponovno nameće pitanje:

Tko je zapravo Isus?

Čini se da je Isus u istom sukobu dao izjavu koju njegovi protivnici neće zaboraviti i koju će mu na sudbenom procesu predbaciti: »Ovdje se nalazi netko tko je veći od Hrama« (Mt 15, 6). Taj Hram, u kojem je usred svoga naroda na tajanstven način boravio Jahve, to je nadasve sveto mjesto za kojim je svaki Židov, ma koliko bio daleko od Jeruzalema, nosio u srcu pobožnu čežnju (usp. Ps. 42-43 i od 120 do 134), taj Hram Isus nije samo očistio od trgovanja koje ga je obeščašćivalo (Mt 21, 12-17; Iv 2, 13-22), nego je s takvom snagom koja je zbunjivala Židove zahtijevao da se poštuje kuća *njegova* Oca (Iv 2, 16). On se proglašuje ne samo gospodarom Hrama, nego većim od Hrama. Još točnije, Isus poistovjećuje svoje tijelo sa svetim Hramom Jahvinim i govori da će to tijelo uskrsnuti treći dan (Iv 2, 18-22). Bila je to čudnovata izreka koju prisutni, uključivši tu i apostole (Iv 2, 22), nisu razumjeli i koju će kasnije protumačiti kao hulu na Boga (Mt 21, 61). Isus tvrdi da je uzvišenost Hrama u kojem boravi »slava Jahvina« odsada uzvišenost njegova tijela. Odsada u njemu, kako kaže sv. Pavao, »prebiva stvarna punina božanstva« (Kol 2, 9): stvarni i novi hram, Isusovo čovještvo, njegovo »tijelo«, to je sada stan Božje slave. I zbog toga će ga uskrisiti treći dan.

Odsada se Isus odnosi prema Hramu bitno različito no što su se Židovi odnosili prema njemu. Dok su Židovi, da tako kažemo, dolazili tražiti Boga u Hram sazidan od kamenja, čijoj se prekrasnoj graditeljskoj skladnosti Isus rado divio (Lk 21, 5-7) i kamo je i on rado zalazio da se moli i poučava (Lk 19, 47), Isus tu božansku prisutnost nalazi u samom sebi i ona ga tješi i krijepi (Iv 8, 29). On sam je pravi hram, kojemu je onaj drugi samo simbol i lik koji je određen da bude razrušen (Mt 23, 2 i 15). Ni Isusovi učenici ne moraju se više zabrinjavati u kojem svetištu da padaju na koljena pred pravim Bogom, jer »dolazi vrijeme kad se nećete klanjati Ocu ni na toj gori (Garizim) ni u Jeruzalemu... Dolazi trenutak, i već je tu, kad će se pravi štovatelji klanjati Ocu u duhu i istini« (Iv 4, 21-23).

Isus i grijeh

Isus je jednog dana naučavao u maloj zidanici prepunoj slušatelja. Onamo donesu uzetog čovjeka na nosiljci četvorica njegovih rodaka ili prijatelja. I kako nije bilo nikakve mogućnosti da se probiju kroz mnoštvo, nosači načine otvor na krovu kuće te spuste bolesnika do Isusovih nogu. Lako je shvatiti želju nosača i moleći pogled bolesnika koji je želio da bude izliječen. Isus mu kaže: »Oprošteni su ti grijesi.« I nosači i sam bolesnik bili su iznenađeni misleći da je posrijedi nesporazum. Prisutni književnici se sablažnjavaju: »On huli na Boga! Grijehe može opraštati samo Bog!« Isus im ništa nije protuslovio, premda je vidio što misle u sebi. Ipak, od svoje izjave nije ništa povukao, samo je dodao jedan vanjski znak izliječivši uzetoga, jer je vanjsko čudo dokaz Isusove vlasti nad grijehom: »Da znadete da Sin Čovječji ima pravo opraštati grijehe na zemlji, reče uzetomu: Naređujem ti da ustaneš, uzmi svoja nosila i pođi kući. I ovaj odmah usta, uzme svoja nosila i na očigled svima izađe van...« (Mk 2, 1-12).

U tom veoma važnom događaju Isus sebi prisvaja vlast još veću od one koju smo prije opisali. Obnoviti prvotni smisao Zakona, pročistiti obdržavanje subote, proglasiti se Hramom, prorokom, sve to je mogao učiniti samo Mesija. Ali opraštati grijehe, to je pripadalo samo Bogu. A Isus oprašta grijehe posve mirno, sasvim jednostavno i s tako čudnom sigurnošću. Čudesa koja je činio veoma često imaju za cilj samo to da pokažu njegovu duhovnu vlast nad grijehom, kao ovo ozdravljenje uzetoga u Kafarnaumu. Suprotno od farizeja, koji ga preziru i osuđuju, Isus prima grešnika i riječima koje dopiru do dna srdaca podjeljuje ono oproštenje koje je, prema Svetom Pismu, Bog ljubomorno pridržavao za sebe. Neka žena, poznata u gradu po svom sablažnjivom vladanju, prodire do Isusa u kući farizeja Šimuna dok se nalazio za stolom. Baca se u suzama pred njegove noge. Isus tada jednom diskretnom prispodobom pokazuje jaz koji dijeli njezinu vjeru od farizejske oholosti njegova domaćina, te izreče one tako ganutljive riječi: »Oprošteni su joj mnogi grijesi, jer je mnogo ljubila.« Zatim se obrati ženi: »Opro≠šte-

ni su ti grijesi.« Oni koji su bili za stolom u čudu su se između sebe pitali: Tko je ovaj da i grijehe oprašta? No Isus je rekao ženi: »Spasila te je tvoja vjera, idi u miru« (Lk 8, 36-50).

Gospodar nad grijehom

Dobro su iz Evanđelja poznate one zgode kad Isus oprašta grijehe i otpušta u miru sve one koji bi k njemu dolazili pognuti pod teretom svojih grijeha. Nije potrebno ponovno ih ovdje navoditi. Za našu svrhu vrednije je ovdje ponoviti pitanje onih učesnika za stolom: »Tko je taj čovjek da i grijehe oprašta?« Nameće se dvostruka sumnja: Isus oprašta grijehe a da kod toga ne pravi nikakve aluzije na svoje poslanje i ne pozivajući se izričito na neko božansko ovlaštenje. Njemu je dovoljna jedna jednostavna riječ, jedna izjava, jedno ohrabrenje... Ne zbunjuje li takvo vladanje upravo u času koji je toliko važan, u stvarima koje su isključiva vlast samoga Boga? Opraštajući grijehe Isus nije nikad ni spomenuo neku zloupotrebu vlasti, dok su se sa svih strana sablažnjavali zbog njegove bogohulne samilosti. Ne ide li to čak dotle da kaže »da nije došao radi pravednika, nego radi grešnika... jer ga oni trebaju« (Mt 9, 12-13)?

Na drugom mjestu Isus pokazuje da može čitati i u ljudskim srcima. Mnogima se i to čini nedopustivim. No o toj činjenici nam Evanđelja ne dopuštaju nikakve sumnje. Isus gleda »nutrinu čovjeka«. Takvo znanje Sveto Pismo smatra Božjim privilegijem. »On je znao što se krije u čovjeku«, kaže kratko sv. Ivan (2, 25). Isus kao po nekom neprestanom paradoksu rado izriče mišljenje suprotno dotadašnjemu. Farizeji, kao i njegovi učenici, smatrali su da je grijeh vanjska povreda Zakona. Određeni društveni slojevi (kao npr. carinici), obično skloni takvim prekršajima, predstavljali su stalež grešnika. Koji bi njima pripadali, bili bi prigodni grešnici. »Zašo«, govorili bi učenicima, jer se Učitelju nisu usudili izravno reći, »zašto jede s carinicima i grešnicima?« (Mt 9, 11). Nasuprot tome sloj vjernika i strogih obdržavatelja Zakona bili su oslobođeni grijeha već po svom položaju. Isus se na takvu raspodjelu nije uopće obazirao.

Za njega koji gleda u srca grijeh nije u vanjskim djelima, nego u čovjekovu nutarnjem odnosu prema Bogu. Štoviše, grešnik koji se pokaje u boljem je položaju od oholice koji uživa u svojoj pravednosti. Odatle i one snažne prispodobe, u kojima je rasipni sin više voljen od njegova starijeg brata koji je bez ljubavi; u kojima je carinik koji se optužuje i moli oproštenje »opravdan« ispred farizeja koji se hvali i prezire druge; u kojima Abraham prima siromašnog Lazara, a samoljubivi i bezobzirni bogataš ide u pakao. To je tragično preokretanje stvari koje može proglasiti samo onaj koji poznaje i sudi ljudsko srce.

Suvereni sudac

Ako Isus oprašta grijehe, znači da ima pravo *suditi*. On kaže: »Sav je sud Otac ostavio Sinu. Postavio ga je vrhovnim sucem, jer je Sin Čovječji« (Iv 5, 22-27). U Starom Zavjetu sudac je sam Bog, jer On sam poznaje savjesti. Stoga se pred Jahvom treba da pojave svi ljudi. Isus međutim, kao stvar razumljivu samu po sebi, prisvaja sebi vlast da sudi i predsjeda konačnom sudu svega svijeta. »Kad Sin Čovječji dođe u svojoj slavi u pratnji anđela, sjest će na prijestolje svoje slave. Pred njim će se sakupiti svi narodi, a on će ih razdijeliti kao što pastir razdvaja ovce od jaraca. Ovce će staviti sebi s desne, a jarce s lijeve strane« (Mt 25, 31-33). U toj velikoj viziji posljednjega suda, nadahnutoj apokaliptičkim slikama proroka, posebnu nam pažnju privlače dvije stvari. Najprije to što je Isus sam na svom »prijestolju slave«. Tradicionalne slike takvih prizora sjećaju nas 7. poglavlja iz proroka Danijela, gdje se Sin Čovječji pojavljuje na nebeskim oblacima da sudi narode. Ali dok u nadahnutom tekstu proroka »Sin Čovječji« stoji s desne strane »Starca svih dana« (tj. Jahve), koji sam sjedi na prijestolju slave, u Evanđelju je Sin Čovječji sam i sjedi okružen anđelima kao božanskom pratnjom da izrekne osudu blagoslova i prokletstva. Kao da je postao Gospodar veličanstva te sam posjeduje vlast i odgovornost božanskoga suđenja. Druga je činjenica još značajnija: Isus izriče osudu prema tome kako se tko odnosio prema njemu. Bit ćemo suđeni prema stavu koji smo zauzeli prema njemu, da li smo

ga u drugima priznali ili prezreli. Bit ćemo suđeni prema ljubavi, veli sv. Ivan od Križa, po ljubavi koju smo posvjedočili prema Isusu u njegovoj braći. Čovjek bi kazao kao da Isus monopolizira sud, sam ga izriče i sam mu je jedino mjerilo. Kakvu li su sablazan i kakvo čuđenje morale proizvesti takve Isusove izjave kod Židova koji su bili duboko prožeti uvjerenjem da vlast suđenja pripada jedinome Bogu!

Isus i njegov Otac

Na prigovore koje su mu upućivali farizeji i na kritike koje su iznosili protiv njegova načina rada Isus odgovara pozivajući se na svoje poslanje: »Djela koja mi je Otac dao da činim, ta djela ja radim, i ona svjedoče da me je Otac poslao. I Otac koji me je poslao, on svjedoči za mene. Vi niste nikada čuli njegova glasa niti vidjeli njegova lica, i njegova riječ ne stanuje u vama jer ne vjerujete onomu kojega je on poslao« (Iv 5, 36-38).

Poslanje je s njim tako usko povezano da ih nije moguće odijeliti. Isus je jedno sa svojim poslanjem, kao što je onaj kojega uporno naziva (ali dobro razlikujući naše i svoje sinovstvo: »moj Otac i vaš Otac« — Iv 20, 28) *svojim Ocem*, »Onaj koji ga je poslao«. Odatle proizlazi njegova dragovoljna poslušnost i nježno podlaganje koje pokazuje prema volji svoga Oca: »Moja hrana je da vršim volju onoga koji me je poslao i da završim svoje djelo« (Iv 4, 34). Ali ta ovisnost, koja će Isusa odvesti sve dotle »da pije kalež koji mu je Otac dao« (Iv 18, 11), usprkos opiranju njegove osjećajne naravi (Mt 26, 36-46), ni na koji način ne sputava Isusove slobode. Njegov duh nijednom ne postavlja nikakvo ograničenje svome poslanju, ne pokazuje nikakvo oklijevanje. Upravo suprotno, Isusove riječi pokazuju divnu jedinstvenost njegove volje, njegove spoznaje i djelovanja s njegovim Ocem, tako da njihovo djelovanje nije samo nedjeljivo, nego se pokazuje kao rezultat jednog jedinstvenog djelovanja: »Moj Otac radi, i ja radim« (Iv 5, 17). Isusova čudesa uistinu su njegovo djelo, ali u isto vrijeme i djelo njegova Oca. Sve što Krist čini, to isto čini s njime Otac, tako da njegovo djelo daje dvostruko svjedočanstvo, njegovo vla-

stito i svjedočanstvo njegova Oca. »U vašem Zakonu stoji pisano da svjedočanstvo dviju osoba ima vrijednost. Ja svjedočim sam za sebe, ali svjedoči o meni i Otac koji me je poslao« (Iv 8, 17-18).

Isus dobro pozna Oca: »Ja njega poznam, i kad bih rekao da ga ne poznam, bio bih lažac kao i vi; ali ja ga poznam i držim njegovu riječ« (Iv 8, 55-56). »Nitko ne pozna Oca osim Sina i onoga kome Sin hoće objaviti« (Mt 11, 27). To se objavljenje postiže tako da gledamo Isusa: on je ne samo put koji vodi Ocu (Iv 13, 6), nego također »tko vidi njega, vidi i Oca« (Iv 13, 9). »K Ocu se dolazi samo po meni. Ako upoznate mene, poznat ćete i Oca moga. Sada ga vi poznajete i vidjeli ste ga«, ponovit će Isus svojim apostolima kod Posljednje večere (Iv 13, 6-7). Isus je to već bio rekao i Židovima u takvim tajanstvenim formulama koje su ih razdraživale, jer ih nisu mogli razumjeti zbog svoje zle volje: »Vi ne poznate ni mene ni moga Oca. Kad biste poznali mene, poznali biste i moga Oca« (Iv 8, 19).

Ta intimnost Isusova s Ocem dopušta mu da na sebe primijeni neke titule koje je Sveto Pismo bilo rezerviralo samo za Jahvu. Dakako da se pri tom obazire na svoj sinovski položaj. Isus nije gospodar mesijanskog vinograda, koji je u tradicionalnom shvaćanju označivao Božji narod koji je Bog odabrao za sebe i kojemu je posvetio toliko brižljive pažnje i nježnosti. Isus nije njegov gospodar, nego baštinik, ali na posve drugi način no što su to označili proroci (Mt 21, 33-43). Njegov Otac ostaje vinogradar, a Isus na tajnovit način sam postaje vinograd, on postaje glavni trs, od kojeg druge razgranate loze dobivaju život i plodnost pod uvjetom da ostaju s trsom ujedinjeni (Iv 15, 1-7). On je pastir stada, ne međutim kao koji od onih pastira koje unajmi njegov Otac i povjeri im dio svojega stada (Ezekijel 34), nego on je *pastir* koji pozna svoje ovce i kojega poznaju ovce i idu za njim; pastir koji prikuplja ovce, koji traži zalutale; on je pastir koji daje život za svoje stado (Iv 10, 1-18). U smjeloj pastoralnoj viziji proroka Ezekijela Isus se naziva pravim i autentičnim pastirom. On ne grabi stado od svog Oca, nego ga dobiva cijeloga iz njegove ruke s nalogom da za to stado dade vlastiti život.

Zaključak

Poput prvih kršćanskih pokoljenja i mi smo primili to svjedočanstvo apostola, a po njihovu sjećanju i svjedočanstvo onih koji su kroz tri godine živjeli u blizini Isusa iz Nazareta. Iskreno smo ih saslušali bez prekidanja. A oni su nam pošteno govorili »o onome što su svojim očima gledali i što su doticale njihove ruke« (I Iv 1, 1).

Sin Čovječji

U Isusu su oni upoznali čovjeka i osjećali za njega duboku simpatiju. Ne skrivaju da je susret s Isusom, koji im je bio Učitelj i prijatelj, izmijenio njihov život. Divili su se mnogim izvanrednim krepostima koje je on pokazivao s takvom jednostavnošću: dobroti osjetljivoj za svaku patnju, autoritetu koji mu je i kod protivnika pribavljao slušatelje koji su ga s poštovanjem slušali, te nježnoj njegovoj ljubavi prema prijateljima. Takva je Isusova ličnost stvarala u njima lik Mesije kojega su čekali, makar su ih mnoge stvari i smetale. Tako npr. njegovo otklanjanje kraljevskih počasti i odbijanje da politički obnovi Izrael. Kad je otišao od njih, ponovno su čitali proroke, i tada im je postalo jasno da je točno tako sve pisalo o Mesiji, čak do one misteriozne smrti o kojoj je govorio prorok Izaija. Sve se to ispunilo na Isusu. Isus je kao Mesija posjedovao moć da čini čudesa među siromasima u Izraelu, kao Mesija imao je znanje Božjih tajni i vlast da navješćuje njegovu riječ, moć da obnovi Božji narod, da zove i druge ljude, one »narode« o kojima se tako često govori u Svetom Pismu, da postanu dionici božanskih obećanja, da kao novi Mojsije stvori novi Božji narod koji će biti *Njegov narod.*

Sin Božji

No apostoli su u Isusu naslućivali mnogo više od Mesije kojemu su se nadali. Sv. Ivan nam ne skriva da su riječi Učitelja bile veoma često nerazumljive i da su učenici tek mnogo kasnije shvatili njihov pravi smisao (2, 22; 4, 31-37; 7, 39; 12, 20-36; 13, 6-11; 14, 26; 16, 13). Cilj je Ivanova Evanđelja da nakon dugog života meditacije protumači te tajnovite riječi Isusove. Isusov odnos prema Ocu, namjeru da se »učini jednakim Bogu« tvrdeći da mu je Sin na poseban način, drugačije i više nego što se općenito tvrdilo o Izraelu, to apostoli nisu mogli prihvatiti bez nekog nutarnjeg krzmanja, jer ih je u tom priječilo njihovo židovsko shvaćanje da je jedini Bog nadnaravan. Uza sve to nisu bili u stanju da prihvate bar onu tvrdnju koju je Učitelj tako često ponavljao, da shvate tko je on uistinu, da dokuče povezanost i mirnu odvažnost njegovih riječi i njegovih djela. Samo iskrenost njihove ljubavi i vjernosti nukala je apostole da priznaju da je Isus iz Nazareta jedno s Bogom jedinim uz onu razliku »Otac« — »Sin«. Onom istom vjerom kojom je Abraham vjerovao u Jahvu oni su vjerovali u toga »Sina Čovječjega«, svoga prijatelja, i zvali »Gospodinom« toga Nazarenca s kojim su zajedno živjeli i prema kojemu je bio usmjeren sav njihov život. Kad im se uskrsnuli Isus bude objavio, oni će pasti pred njegove noge i pokloniti mu se kao Bogu (Mt 28, 17).

Riječi koje je bio u oduševljenom zanosu izgovorio apostol Petar, a da možda nije bio svjestan svega njihova dometa, označile su svu širinu koju treba da dostigne njihova vjera, koja nije mogla stati u skromne mesijanske okvire: »Ti si Krist, Sin Boga živoga« (Mt 16, 16). »Sveti Bog«, kojega će Petar priznati kao »onoga koji ima riječi života vječnoga« (Iv 6, 68-69), nije samo prorok ili Mesija, nego pravi »Sin Božji«. Duševno iskustvo prinukalo je apostole da dopru sve dotle, te da prvim kršćanskim zajednicama prikažu uskrsnulog Mesiju Isusa kao »Boga i Spasitelja« (II Petr 1, 1).

Sveti Ivan završava svoja »sjećanja«, napisana nakon drugih evanđelista, riječima koje zapečaćuju njegovo svjedočanstvo a nama jasno pokazuju tko je njemu bio Isus i na kakvu nas vjeru poziva ljubljeni apostol:

»Ovo je napisano da i vi vjerujete da je Isus zaista Krist, Sin Božji, i da po vjeri imate život u njegovu imenu« (Iv 20, 31).

Izdaje: Nadbiskupski Duhovni Stol — Glas Koncila, Zagreb, Kaptol 8. Odgovara: dr Josip Ladika, Zagreb, Nova Ves 7; Tisak: Štamparija »Informator«, Zagreb, Preradovićeva 21.